

11 змін в атестації педагогів: підготуйтеся завчасно

(матеріали журналу «Практика управління закладом освіти», 2023р.)

*Олег Єресько , генеральний директор директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України
Володимир Божинський , науковий співробітник аналітичного центру Київського університету імені Бориса Грінченка*

1. Осучаснили процедуру проведення засідання атестаційної комісії.

І карантинні обмеження, з якими ми стикнулися під час пандемії коронавірусу і воєнний стан, спричинений військовою агресією РФ, змусили нас працювати дистанційно, використовувати різні технічні засоби.

Тому в нове Положення внесли норми, відповідно до яких засідання атестаційної комісії можна проводити в режимі відеоконференцій. Кожен педагогічний працівник має право подавати відповідний атестаційний комісії атестаційні документи в електронній формі: формат PDF, кожен документ окремим файлом. Комісія повинна підтвердити отримання документів. Атестаційна комісія також може надсилати інформацію про проведення засідань працівнику на електронну адресу, яку він вказав у заяві, запрошувати, надсилати сканований підписаний атестаційний лист. У новому Положенні враховані й форс-мажорні обставини, які унеможливають проведення засідання атестаційної комісії чи роботу атестаційної комісії. Атестацію можна відтермінувати до закінчення надзвичайних обставин, які спричинили відтермінування.

2. Збільшили автономію закладів освіти.

Якщо раніше вищу кваліфікаційну категорію, як і відповідні звання, як-от «старший вчитель», «старший вихователь», «вчитель-методист», «вихователь-методист», присвоювали лише атестаційні комісії II і III рівнів, а комісії I рівня, тобто на рівні закладу освіти, могли тільки порушувати клопотання про присвоєння вищої кваліфікації чи педагогічного звання перед атестаційною комісією II чи III рівня, то за новим Положенням таке рішення ухвалює атестаційна комісія на рівні закладу освіти. Єдиний щодо кого не може ухвалювати рішення атестаційна комісія I рівня, це керівник закладу освіти. Керівника закладу освіти на відповідність займаній посаді атестує атестаційна комісія II рівня, тобто відповідного органу управління освітою.

Є й певні обмеження до атестаційної комісії I рівня. Цю комісію можна створювати тільки у тих закладах освіти, в яких працює понад 15

педагогічних працівників. Якщо їх у закладі менше 15, то атестацію здійснює атестаційна комісія II рівня, тобто атестаційна комісія відповідного органу управління освітою.

3. Визначили вимоги до роботи секретаря атестаційної комісії.

Секретар атестаційної комісії: приймає, реєструє та зберігає документи, які подали педагогічні працівники, до розгляду та під час розгляду їх атестаційною комісією; організовує роботу атестаційної комісії, веде та підписує протоколи засідань атестаційної комісії; оформлює та підписує атестаційні листи; повідомляє педагогічним працівникам про місце і час проведення засідання атестаційної комісії, якщо їх запросили на засідання; забезпечує оприлюднення інформації про діяльність атестаційної комісії: розміщує її на сайті закладу освіти, органу управління у сфері освіти.

4. Змінили вимоги до голосування.

Якщо раніше члени атестаційної комісії ухвалювали рішення про присвоєння чи неprisвоєння педагогічних звань, певних кваліфікаційних категорій таємним голосуванням, то нове Положення дозволяє комісії самій визначати, як проводити голосування: відкрито чи таємно. Відмітку про це потрібно зробити у протоколі. Якщо при ухваленні рішення про присвоєння кваліфікаційної категорії чи педагогічного звання в атестаційній комісії рівна кількість голосів розподілилася між «за» і «проти», рішення ухвалюють на користь педагогічного працівника.

5. Спростили норму щодо підписання протоколу та атестаційних листів.

І протокол засідання атестаційної комісії, й атестаційні листи мають підписувати лише голова та секретар атестаційної комісії. Раніше була норма, що ці документи підписували всі члени атестаційної комісії. У додатку до нового Положення подали приклад оформлення протоколу засідання атестаційної комісії. Якщо атестується голова атестаційної комісії, а головою може бути як керівник закладу освіти, так і його заступник, то він не може головувати. Це стосується тих керівників, які у закладі за сумісництвом займаються викладацькою роботою.

6. Змінили вимоги щодо вивчення практичного досвіду педагога.

Атестаційна комісія може ухвалювати рішення про вивчення практичного досвіду педагогічного працівника, який атестується. Якщо

раніше атестаційна комісія обов'язко мала відвідувати заняття, уроки, позаурочні заходи педагога, який атестується, то тепер, якщо немає питань до педагогічної діяльності працівника, то достатньо тих документів, які він подав до атестаційної комісії.

7. Скасували вимогу щодо присутності педагога на засіданні атестаційної комісії.

Раніше рішення про присвоєння кваліфікаційної категорії чи педагогічного звання атестаційна комісія ухвалювала в присутності педагогічного працівника, тобто його запрошували на засідання. Якщо педагог не міг бути присутнім, то повинен був надавати підтверджувальні документи. Згідно з новим Положенням педагог може бути присутнім на засіданні атестаційної комісії, якщо забажає або якщо виникли питання у членів атестаційної комісії чи до тих документів, які подав педагог, чи до певних показників роботи працівника тощо.

8. Змінили вимоги до позачергової атестації.

Раніше позачергову атестацію проводили, якщо у міжатестаційний період у педагогічного працівника були певні досягнення, перемоги в конкурсах тощо, що давало підстави для позачергового розгляду документів. За новим Положенням позачергову атестацію можна проводити не лише за ініціативою педагогічного працівника, а й за ініціативою керівника закладу освіти, якщо він встановив погіршення результатів роботи працівника. Також позачергову атестацію керівника закладу освіти можуть проводити, якщо внаслідок проведення інституційного аудиту в закладі освіти експерти виявили низьку якість освітньої діяльності. У додатку до нового Положення подали приклади оформлення заяви про проведення позачергової атестації та апеляційної заяви.

9. Змінили дату збільшення оплати праці.

Керівник закладу освіти протягом трьох робочих днів після засідання атестаційної комісії, за результатами якого педагогічному працівникові було присвоєно (підтверджено) кваліфікаційну категорію, педагогічне звання, має видати відповідний наказ та ознайомити з ним педагогічного працівника під підпис. Наказ керівник має подати до бухгалтерії закладу освіти чи до централізованої бухгалтерії, що здійснює бухгалтерський облік закладу освіти, для нарахування заробітної плати та проведення її перерахунку з дати видання наказу про присвоєння наступної кваліфікаційної категорії або присвоєння педагогічного звання.

10. Визначили сертифікацію як проходження атестації. Якщо педагогічний працівник успішно пройшов сертифікацію, її зараховують як проходження атестації. Сертифікація також є підставою для присвоєння педагогу відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання. Зарахування сертифікації здійснюється один раз протягом строку дії сертифіката під час чергової або позачергової атестації педагога, що проводять за його ініціативи.

11. Визначили вимоги до присвоєння кваліфікаційних категорій педагогам дитсадків.

Кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії» присвоюють педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти, які мають освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра. Кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії» присвоюють педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти, які мають освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра або ступінь вищої освіти молодший бакалавр (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст). Щодо кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії», то зберігається вимога, що у педагогічного працівника має бути освітній рівень магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст).

Відповідно до освітнього рівня та стажу роботи «Спеціаліст» — присвоюють педагогу, який має освітній рівень фаховий молодший бакалавр (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст), молодший бакалавр, бакалавр чи магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст). «Спеціаліст другої категорії» — присвоюють педагогу, який має освітній рівень молодший бакалавр (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст), бакалавр чи магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст), стаж роботи на посаді педпрацівника не менше ніж три роки. «Спеціаліст першої категорії» — присвоюють педагогу, який має освітній рівень бакалавр, магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст), стаж роботи на посаді педпрацівника не менше ніж п'ять років. «Спеціаліст вищої категорії» — присвоюють педагогу, який має освітній рівень магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст), стаж роботи на посаді педпрацівника не менше ніж сім років.

Зі збереженням до чергової атестації

До проведення чергової атестації педагога за ним зберігають присвоєну кваліфікаційну категорію. Якщо в педагога, який атестується, виникли обставини, що перешкоджають атестації, її переносять за рішенням атестаційної комісії до припинення таких обставин, але не більше ніж на один рік. За педагогом зберігають раніше присвоєну

кваліфікаційну категорію. За педагогами, які перейшли на роботу з одного закладу освіти до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому закладі освіти або які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігають присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії.

З поширенням на все **педагогічне навантаження** Педагогів, які мають педнавантаження з кількох предметів, атестують з того предмета, який вони викладають за спеціальністю. Присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педнавантаження. Необхідна умова — підвищення кваліфікації з навчальних предметів (інтегрованих курсів), що обов'язкові для вивчення відповідно до річного навчального плану закладу освіти. Педагогів, які працюють у різних закладах освіти за однією посадою та/або викладають один предмет (інтегрований курс), атестують за основним місцем роботи. Присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педнавантаження за всіма місцями роботи та/або посадами. Якщо в міжатаестаційний період педагога довантажили годинами з інших предметів (інтегрованих курсів), присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педнавантаження до чергової атестації.

У Положенні № 805 йдеться про обов'язкову участь представників первинних або територіальних профспілкових організацій у складі атестаційної комісії, що підтверджується відсутністю слова «може».

Тому в наказі про створення атестаційної комісії у персональному її складі керівник закладу освіти має зазначати прізвище, ім'я, по батькові працівників закладу (відокремленого структурного підрозділу, органу управління у сфері освіти) та представників первинних або територіальних профспілкових організацій), напроти прізвищ яких доцільно зазначати: за згодою / за рішенням профспілкового органу.

Згідно з пунктом 6 розділу III Положення № 805 для належного оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника атестаційна комісія може ухвалити рішення про вивчення практичного досвіду його роботи. У такому випадку атестаційна комісія має визначити зі складу членів атестаційної комісії членів, які аналізуватимуть практичний досвід роботи педагогічного працівника, а також затвердити графік заходів з його проведення. Це означає необов'язковість вивчення роботи кожного педагогічного працівника протягом атестаційного періоду.

Чи має право атестаційна комісія присвоїти тарифний розряд?

За результатами атестації педагогічного працівника встановлюють його відповідність або невідповідність займаній посаді та: 1) присвоюють / не присвоюють кваліфікаційну категорію або підтверджують /

не підтверджують раніше присвоєну кваліфікаційну категорію; 2) присвоюють / не присвоюють педагогічне звання, підтверджують / не підтверджують раніше присвоєне педагогічне звання (у разі наявності). Це визначено в пункті 3 розділу I Положення. Педагогічним працівникам, посади яких не передбачають присвоєння кваліфікаційних категорій, за результатами атестації визначають відповідність / невідповідність займаній посаді та у порядку, визначеному законодавством, встановлюють / підтверджують тарифний розряд. У пунктах 7—9 розділу II Положення, де йдеться про повноваження атестаційних комісій всіх рівнів, немає згадки про присвоєння безпосередньо ними тарифного розряду, тому «порядком, визначеним законодавством» залишається порядок, визначений наказом МОН від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ», зареєстрованим у Мін'юсті 03.10.2005 за № 1130/11410.